

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. What was the fate of those survivors of the Chmielnicki uprising who emigrated to Germany?
2. How did the Rabbis attempt to minimize the influence of Nathan of Gaza after Shabbtai Tzvi's conversion?
3. Describe the teachings of Avraham Michael Cardoza.
4. Who was Chaim Malach and what was his relationship to Rav Yehudah Chasid?
5. Which Rabbis unmasked the secret Sabbatean, R. Nechemiah Chiyya Chayon?

This and much more will be addressed in the seventh lecture of this series: "Rebuilding the Ruins: Life in Eastern Europe after the Chmielnicki Uprising".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind, as you listen to the tape and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book was designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it, as well, as a handy reference guide and for quick review.

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE

Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series IX Lecture #7

REBUILDING THE RUINS: LIFE IN EASTERN EUROPE AFTER THE CHMIELNICKI UPRISING

I. The Polish Diaspora

A.

והתהלכנו באשר התהלכנו ותבקע הארץ לקול המיית הבוכים . . . ובאנו לקצת מדינות זאמוט סמוך לגבול פרייסן וגם שם לא שקטנו מחרב מלחמת חיל שווידן עורנו מעלינו הפשיטו . . . ושמנו פנינו לעבר אמסטרדם פה נכמרו רחמי החכמים והגבירים הספרדים . . . ועשו עמנו צדקה וחסד ופזרו ממון רב . . . ויען לא נשא העיר ערך גדול לשבת שם . . . שלחו כמה ספינות על הוצאותם לק"ק פרנקפורט וצידה נתנו לנו וק"ק פרנקפורט ובשאר קהילות אשכנז עשו הרבה טובות עם הגולים אבל אני נשארתי שמה, כי הרב הגדול . . . ר' שאול הלוי מורטירה והרב הגדול . . . כמוהר"ר יצחק אבוהב החזיקו בידי . . . ר' משה רבקה הקדמה לספרו "באר הגולה" חלק אור החיים

We wandered where our feet took us, as the earth split from the sounds of the outpouring of crying . . . We then came to the province of Zamut, close to the border of Prussia, and still did not find peace, as we were victimized by the sword of the Swedish army. They [figuratively] stripped us of our very skin. . . . We then decided to travel to Amsterdam. It was here, [in Amsterdam,] that compassion welled up within the [hearts] of the Sefardic scholars and patrons . . . and they acted towards us with charity and kindness and distributed large sums of money. . . . Because [Amsterdam] wasn't large enough to permanently house the entire immigrant populace, they sent many shiploads of passengers, at their own expense, together with provisions, to the holy community of Frankfurt. Frankfurt, as well as the other communities of Germany, acted with abundant kindness towards the immigrants. I, however, decided to stay in Amsterdam, for the great Rabbi, . . . R. Shaul Morteira, . . . and the great Rabbi Yitzchak Aboab supported me . . .
. Rav Moshe Rivkes, Preface to B'air HaGolah, Orach Chaim

B.

בזמן ההוא היו היהודים שבילנה מוכרחים לברוח מפולין (תט"ו 1655) ורבים מהם באו להמבורג והביאו עמם מחלות מדבקות. . . . כעשרה יהודים חולים היו שוכבים בחצר שלנו ואבי דאג להם. קצתם חזרו לבריאותם וקצתם הלכו לעולמם. גם אני ואחותי עלקלה שתחיה שכבנו חולות. הסבתא החסודה שלי היתה הולכת אל כל החולים ומשתדלת שלא יהיה להם מחסור. אף על פי שאני ואמי לא רצו שהיא תטפל בחולים, לא חדלה מלכת אליהם שלוש או ארבע פעמים בכל יום. לסוף חלתה גם היא ושכבה עשרה ימים ומתה בשיבה טובה והשאירה אחריה שם טוב. זכרונות גליקל מהמלך עמוד 14

At that time, [in the year 1655], the Jews of Vilna were forced to flee from Poland. Many of them came to Hamburg and brought with them infectious diseases. . . . About ten Jews who had contracted some illness were lying in our courtyard and my father tended to their needs. Some of them recovered and others went to their eternal rest. Even my sister, Elkeleh, may she live, and I fell ill. My sainted grandmother would go to visit the sick and made sure that there wasn't anything that they lacked. Even though my mother and I didn't want her to come in close contact with the sick, she didn't stop going there three or four times every day. Eventually, [she herself] came down with the disease. After being bedridden for ten days, she passed away. She lived to a ripe old age and her good name lives on after her. **The Memoirs of Gluckel of Hameln**

C.

. . . על דבר. . . שבא מפליטי חרב וזעם והרג רב, שהיה בארצות רוסיה והגידו לו שאשתו המירה דתה ונתקשר הוא לישא אחרת ומחיתי על ידו. . . דלמא אחר שעבר האונס חזרה בה. . . ומה גם כי אין זה כי אם חמשת רבעי שנה שנמסרה בידי הזודים הארורים אין עובר ושב מהתם להכא עדיין להודע הכול על נכון, שמא באריכות הזמן יודע שום דבר ממנה. . . אחרי כן בא אלי מכתב שהאשה ההיא נשבת ע"י הקדרים ופדאוה בקונסטנטינה ונשארה בצדקתה ולא המירה דתה מעולם, ושהיא בחזרתה בעיר יאסי (היום רומניה) עם כמה שבויים שנשבו ונפדו עמה ובמעט ימים אחרי כן באתה האשה ההיא לגליל לובלין וכתבה לבעלה הנה שיחזור על אבידתו והוא עשה כן ויצא לקראתה וקבלה באהבה ונתתי שבח לקל יתברך אשר הניחני בדרך אמת. צמח צדק לר' מנחם מענדל קרוכמאל סימן ע'

This is regarding the case of someone who fled from the sword, fury, and mass murder which raged in the lands of Russia, who was told that his wife converted [to Christianity]. After he had begun to contract to marry someone else, I protested the action . . . by saying, "Perhaps she had already annulled her conversion after the situation of forced conversions had come to an end. . . . After all, it is only a fifth or quarter of a year since she was caught in the clutches of those cursed criminals and there is as yet no communication from that area to correctly ascertain the situation. Maybe, with the passage of time, some information will be forthcoming." . . . Afterwards, a letter came to me from that woman, stating that she had been captured by the Turks, was subsequently redeemed in Constantinople, and that she had remained faithful to the Torah throughout and never converted. She said that she was in the city of Yasi (which is today in Romania) together with many other captives, who were redeemed together with her. A short time later, the woman came to the province of Lublin and wrote her husband that he should come and claim his lost property. He did so and came out to greet her and received her with love. I gave praise to G-d, may He be blessed, who guided me on the right path. **Rav Menachem Mendel Krochmal, Teshuvot Tzemach Tzedek 70**

D.

מרת זלטה הגידה כי היא ור' יואל ואשתו אחותה שרה ועוד איש אחד. . . וכמה נשים היו מטמינים את עצמם בחדר אחד מקום צר. ובאו שם הרוצחים והרגו האנשים ואת הנשים הכו ופצעו וראתה היא שר' יואל בעל אחותה שרה נפל לארץ מת והתחילו הרוצחים לפשוט את החללים ואמר אחד על ר' יואל: "ראה עדיין חי זה" ורצח אותו עוד יותר. . . . ואחר שהלכו משם הרוצחים התחילה אחותה שרה להזיז את בעלה ר' יואל והיתה קוראת אותו בשמו יואל יואל! . . . והם נשאר שם באותו חדר כל אותו היום וההרוג ר' יואל היה מוטל לפנייהם עד לעת ערב יצאו משם והניחוהו ההרוג ר' יואל שוכב שם. . . . שאלתי אותה במה הרגו והשיבה לא אחד היה הרגו, אלא כמה רוצחים היו שם, זה במקל, זה בחרב וזה בקרדום. . . . שאלתי אותה מה נעשה אח"כ בהרוג. . . . והשיבה שאינה יודעת אפשר שאכלוהו כלבים. . . . או נקבר בין שאר ההרוגים שעשו הערלים אחרי כן חפירות וזרקום לשם. . . . צמח צדק סימן ע"ח

The lady, Zlata, told us that she and R. Yoel and his wife, her sister Sarah, and another man . . . together with many women were hiding in a crowded room. The murderers came and killed the men and hit and wounded the women. She saw that R. Yoel, the husband of her sister, Sarah, had fallen dead on the ground. As the murderers began to strip the bodies, one of them said, regarding R. Yoel, "Look, he is still alive," and so they inflicted further mortal blows. . . . After the murderers had departed, her sister, Sarah, began to shake her husband, R. Yoel, and called him by his name, "Yoel, Yoel." . . . They remained there in that room the entire day and the body of the murdered R. Yoel was laying there until nightfall. When they left, they left the body of R. Yoel still lying there. . . . I asked her, "How did he kill him?" She replied, "There wasn't just one! Many murderers were there. This one hit him with a stick, this one with a sword, this one with an axe . . . I asked her, "What happened afterwards with the murder victim." . . . She replied that she doesn't know. It is possible that he was devoured by dogs . . . or that he was buried together with the other murder victims who were thrown in mass graves which were subsequently made by the Gentiles. **Tzemach Tzedek 78**

II. The Sabbatian Heresy Spreads

A. Damage Control

(1) אותו האיש (שבתי צבי) . . . בא בחוג ארה (מקום כניסה של הגבירים) והתחיל להתנצל ולהתחנן להם. וכה דבר אליהם. . . . שהרשע המזייף נתן העזתי עם ספר קטן שיש לו שאמר שמצא אותו טמון מזמן רב יותר מת"ק שנה שהיה כתוב בו הנה בן נולד למרדכי צבי [שבתי] שמו [ו]הוא יהיה גואל ישראל. . . . ועל פי הדברים האלה נתפתיתי ממנו. . . . והטעני בדברים שהכל היה שקר וכזב. . . . גם אני התחלתי להטעות את העם המאמינים בי עד היום הזה. והחכם כיני יעשה אברים אברים שהוא גרם לי כל הדברים האלה בכזביו ובשקריו. ציצית נובל צבי 128.

Shabbtai Tzvi . . . came to Hujara, [the meeting place of the lay leadership of the Turkish community], and began to make excuses and pleaded before them. He told them, . . . "The evil forger, Nathan of Gaza, through that small work (Vision of Abraham) that he claimed to have found, that was supposedly hidden for more than five hundred years, in which was written, 'Behold a son will be born to Mordechai Tzvi, [whose name will be

Shabbtai,] who will become the redeemer of Israel,' had seduced and fooled me with his gross fabrications. As a result, I too, till this very day, began to mislead the people that believed in me. The scholar [Avraham] Yachini should be torn limb by limb, for he caused all of these things through his false promises and untruths."

R. Yaakov

Sasportas, Tzitzas Novel Tzvi 128

(2) שבטי ישראל הודענו איך בא פה מחנינו . . . נתן העזתי . . . שאלו ממנו איך הוא מחזיק עצמו נביא בלי שום אות או מופת . . . והשיב להם שלא היה נביא כי אם לגלות ששבתי צבי הוא המשיח. ויבוא אחר שנה וקצת ירחים שלמרכבה סוף הזמן הוא לכ"ה אלול הבא ראשון . . . ואם יעבור מהזמן הכל שקר . . . ואמרו לו . . . תכתוב ותחתום לנו ד' תנאים כדי להרחיק הנזק הנמשך ממך לכל עדת בני ישראל. הא' שתרחיק נדוד מאנדריאנופול י"ב יום . . . הב' שלא יאסוף עמו אספת עם בכל מקום אשר הולך. . . הג' שלא תכתוב לאותו האיש אשר באנדריאנופול . . . הד' שאם לא יבוא הגואל שאמר לכ"ה אלול הבא ראשון כל דבריו כזב ושקר . . . יום ג' ח' בסיון שנת התכ"ז ליצירה פה איפסולה . . . דברים הנזכרים בטופס זה מפי יצאו הדברים. נתן בנימין. ספר מעשה טוביה עמוד כ"א

You, the people (lit. tribes) of Israel, we hereby inform you of how Nathan of Gaza came here to our community. . . [The leaders of the community] asked him, "How can you consider yourself to be a prophet without having furnished a sign or made a miracle?" . . . He replied that he wasn't a true prophet. He only came to inform [the people] that Shabbtai Tzvi was the Messiah and that he would be coming after a year and some months. At the very latest, he would be coming on the twenty fifth of this coming Elul. If [the redeemer] does not come by that date, it will be [abundantly] clear that it was all a lie. They told him, "Write down and sign the following four conditions, in order to minimize the damage which you may cause to the entire Jewish community. 1) You should distance yourself a twelve day's journey from Andrianople. . . 2) Wherever you go, you should never gather around yourself an assembly of Jews. . . 3) You should not write to that person (Shabbtai Tzvi) who is in Andrianople . . . 4) If the redeemer, [whom you predicted,] does not come by the twenty fifth of Elul, then all your words were false promises and untruths. . . Tuesday, the eighth of Sivan, 5427 (1667). I agree to all that is stated in this document. Nathan Benjamin. **Sefer Maaseh Toviah 21**

(3) ובטרם נסיעת האיש הלזה מאתנו . . . קראנו אותו לפנינו, ואחר החקירות כסתה כלימה פניו . . . ונציא ליל ב' י"ג למנין בני ישראל שנת תכ"ח . . . מאחרי אשר הורו רבני ונציא שאעפ"י שאמרתי שראיתי המרכבה כמו שראה יחזקאל הנביא, והיתה נבואה לומר כי שבתי צבי הוא המשיח, מוטעה אני ואין באותה ראייה ממש, והודיתי לדבריהם ואמרתי כי מה שהתנבאתי על שבתי צבי אין בו ממש . . . אני נתן בנימין . . . בפנינו הודה . . . שמואל בכמהר"ר אברהם אבוהב זלה"ה. שו"ת דבר שמואל שע"ה

Before that man left our community, . . . we summoned him to appear before us. After the investigation, his face was covered with shame. Venice, Monday night, the thirteenth day of the counting of the Omer, 5428 (1668). . . "Since the Rabbis of Venice have ruled that even though I said that I had seen the Divine Chariot (*Merkava*) just as Ezekiel the prophet had seen, and the purpose of the prophecy was to inform me that Shabbtai Tzvi

was the Messiah, I was in error and that vision was of no substance. I admitted to their words and I stated that my prophecy regarding Shabbtai Tzvi was lacking substance. . . ."
I, Nathan Benjamin. . . Before us did he make this admission: Shmuel b. R. Avraham Aboab . . . **Teshuvah Dvar Shmuel 375**

4) ואלו הכתבים שנעשו בוויניציאה נתפזרו בכל הגלילות והודפסו שם בפני עצמן בוויניציאה כדי שיהיה נוח לקרות לכל קטן וגדול ואח"כ אנשי המעמד של ק"ק ויניציאה נתחכמו לשלוח לנתן הנ"ל לעיר ליורנו שיש להם יותר יכולת מאת אדוני הארץ להענישו והוא קדם והלך לרומי ושם היה כמתחבא וכשנודע ליהודים רצו להזיקו והוא הסתיר עצמו ושינה את לבושו וגלח את זקנו כדי שלא יהיה ניכר ויצא משם כנס וכנמלט על נפשו ובא לעיר ליורנו ומצאם עדיין קצתם מחזיקים באמונתו ואמר להם שהוא הלך לרומי בשליחות משיחו ועשה מה שעשה בנהר של רומי והשליך בו מגילה כתובה ובתוך שנה תמימה ורומי נהפכת והנפתים אחריו לא הטילו ספק בדבריו וכתב כתב לשלחו לכל המאמינים בו בכל מקום. . . וכשבאה לעיר אמשטרדם שמחו לקראתה הטפשים והסכלים כמוהו ולא אבדה תקותם. קיצור ציצת נובל צבי ד' מד

Those documents that were made in Venice were spread throughout the entire Jewish world and were printed separately in Venice so as to make it easy for anyone to read it, young and old. Afterwards, the community of Venice wisely sent Nathan to the city of Livorno (Leghorn), whose community has a greater ability to punish him through their connections to the nobility of the land. He immediately traveled, however, to Rome where he went into hiding. When the Jews became aware of his presence, they wanted to cause him harm. As a result, he concealed his whereabouts, changed his clothing and shaved his beard, so as not to be recognized. He fled the city and came to Livorno, where he found that there were still some who maintained their belief in Shabbtai Tzvi. He told them that he had traveled to Rome on a mission ordered by his Messiah and performed a ritual by the Tiber (Roman) river where he threw in a scroll in which it was written, "Before the completion of a full year, Rome will be overthrown." Those who gullibly followed him harbored no doubts about his statement and he wrote a message which was to be sent to all of the believers in every place. . . . When he came to Amsterdam, the fools and idiots of his ilk rejoiced to greet him. They had not lost their hope. **R. Yaakov Sasportas, Kitzur Tzitzas Novel Tzvi 44**

B. Abraham Miguel Cardoza

1) ולמטה רשע קם בטריפול איש חמס רע טופל שקר ורופא אליל ושמו קארדוזה כשמו כן הוא ויהי לדלת העם לקו"ץ מכאיב וסילון ממאיר המעיד על עצמו שראה מאורות הנבואה פעמים הרבה וכל הדבר הקשה יודיעוהו מלמעלה וגם בתו בת ג' שנים וגם אשתו א' מב' נשים שיש לו ראו אור גדול נגה עליהם וקיים נבואת נתן. וגם על המרתו אמרו שכך מוכרח להיות לקיים נבואת ישעיה ואת פושעים נמנה והוא מחולל מפשעינו וכמו שכתוב אשר חרפו אויבך ד' אשר חרפו עקבות משיחך. . . וג"כ כתב הרופא להחזיק ולקיים דברי נתן וז"ל "ועיקר הסוד שאנחנו חייבים מן התורה להיות כולנו אנוסים קודם שנצא מן הגלות כי כן כתוב בתורה ועבדת שם אלהים אחרים עץ ואבן. מדה כנגד מדה כי אנחנו חללנו את

התורה ועבדנו ע"ז לרצוננו וגרמנו חילול ד' וכו' ע"כ נתן הדין וכן נגזר ומפורש בתורה שנהיה אנחנו עובדי ע"ז ומחללים את התורה בתוך הגוים על כרחנו שלא ברצוננו וכבר נודע כי מלכי ישראל כולם עבדו ע"ז . . . ע"כ ראה השי"ת ששני המשיחים יהיו סובלים עונש וחילול על עונות ישראל משיח בן אפרים נהרג ומשיח בן דוד נעשה עובד ע"ז כו"ל אלו הם דבריו ואחרים הדומים להם אשר אסור לאבד הזמן בהם ולהשיב עליהם כי קטן שבישראל ידחה אותם ברוח המצויה מהבל פיו דמה מדה כנגד מדה שייך הכא דאם המיר ברצונם למה יענשו באונס ההמרה ואין באונס זה שום חטא וחלילה לא-ל שיסכים לאנוס אותם להמיר אותם ולהכניס צרתו בביתו ח"ו . . . ואין צריך לטפוח על פניו מדברי אנקלוס שהם דברי קבלה המתרגם ובפלחון תמן לעממיא פלחי טעותא אעא ואבנאי לא שהם עובדים עץ ואבן ח"ו אך ידעתי כי זה האיש וחבריו כופרים בדברי קבלה ובודה מלכו דברים לא כן ואומר בהם דברי הזוהר והגמרא בלי סיוס מקום ולפי דעתי שמעולם לא ראה מאורות התורה ולא זכה כי אם למאר"ת חסר. דהיינו שבתאי מארת ד' בבית רשע המכחיש הקבלה ועושה מעשה כנגדה כנראה ממצעו ולא ראה אדון המפרשים רש"י ז"ל לא עבודת אלהות ממש אלא מעלים מס וגולגוליות לכומרי ע"ז ויראה הרואה דברי הרשע הזה המתיר רסן ע"ז לכל איש ישראל בגלותנו זה לומר שכך צריך להיות לקיים מקרא שכתוב ועבדת שם אלהים אחרים וגו'. . . ועוד אמר שכל מה שאמר נתן נביאו הוא אמת ויציב ואעפ"י שאמר לשנה וקצת חדשים ולא נתקיימו דבריו לא בעבור זה נפל פגם בנבואתו כי העונות גרמו לו לשי"ת להתנחם מהטובה ומה שאמרו רז"ל אינו חוזר מן הטובה אפילו על תנאי יש לחלק בין כאשר השי"ת גוזר ועדין לא שלח הגזרה הטובה ע"י נביא לכאשר גזר ושלחה. שאם שלחה אינו חוזר לטובה ואמנם אם לא שלחה יגרמו העונות בטולה ומביא ראייה מיחזקאל שחזר ד' מדבורו ולא נפל ספק בנבואתו כי לא צוהו השי"ת לומר לצדיקים כה אמר ד' לא תמותו כן ג"כ נתן הנביא שמע מלאך א' מכריז שבתוך שנה וקצת חדשים תהיה התשועה ולא אמר כה אמר השי"ת כי השי"ת לא אמר ולא צוהו בכך אלא הוא מעצמו סיפר לנו שמה שראה ושמע בנבואתו כיחזקאל דומה בדומה עכ"ד הנה החילוק שהביא אם לא כהו עיניו מראות דברי רז"ל לא היה מחלק חילוק של הבל. שרז"ל הוציא אותה של יחזקאל מן הכלל מעולם לא יצאה מדה טובה וחזרה אלא זו בלבד ואפשר שהוא חולק על דברי רז"ל כאשר זה דרכו או לא הגיע לגדר ידעתה וחילוק ההוא מטיל פגם בנתן נביאו שסיפר מה שלא הורשה עליו ולא ידע מכתבו שכתב לכאן להאמבורגו ואמשטרדם כה אמר ד' הנה מושיעכם בא ושבתא"י צבי שמו יריע אף יצריח וקבע זמן בשבת הת"ל ונתקיים כתבו ע"י כהר"ר שלום בן יוסף המוחזק לנאמן. ועוד חתם בדברים מינות שאחריתם מרה שהט' ספירות הבאים אל המלכות נתלכשו בקליפות וזה הוא סודו חילול ד' וכ' ושבתא"י צבי" עליו נאמר והוא מחולל מפשענו שנעשה חול. ועל זה הענין גילה ופירש נבואתו שלא כפי אמת תיפח רוחו ונשמתו ונזרקה בו מינות או הוא מסיטרא אחרא דקליפה ונשמתו לא מטוהרה ועדיין אדוקה באמונת מחמ"ד הבאה משם ומי יתן ולא בא לקהלה קדישא. קצור ציצת נובל צבי ד' מ"ז-מ"ח

A staff (rod) of wickedness arose in Tripoli (Tunis), an evil and violent man, who composed falsehoods, an idolatrous doctor whose name is Cardoza . . . For the [spiritually] impoverished of the [common] people, he was a painful thorn and an excruciating splinter, as he testified regarding himself that he saw many times the illumination of prophecy and the higher world imparted him with knowledge of all difficult matters. Even his three year old daughter and one of his two wives saw the great light that illuminated them and validated the prophecy of Nathan. They even stated that [Shabbtai's] apostasy was predetermined in order to fulfill the prophecy of Isaiah

(53:12,5), "And he was numbered amongst the transgressors." "And he was wounded through our transgressions." And as it is written (Psalms 89:52), "As your enemies have disgraced, O L-rd, as they have disgraced the footsteps of your anointed (Moshiach)." . . . In addition, the physician (Cardoza) wrote to strengthen and uphold the words of Nathan with the following, "The essential secret is that we are all required to become forced converts before we leave the exile as it is written in the Torah (Deut. 28:36), 'And you shall serve other gods of wood and stone.' This is a punishment measure for measure, for we desecrated the Torah and willfully served idols and caused a desecration of G-d's name. Therefore the Torah expressly decrees that we should serve idols and desecrate the Torah amongst the nations against our will. It is a well known fact that all of the kings of Israel were idolaters. . . . Therefore G-d, may He be blessed, saw to it that the two Messiahs should bear the punishment and desecration for the sins of Israel. The Messiah of Ephraim was killed and the Messiah of David became an idolater. . . ." These are a sample of his words, for which it is forbidden to waste time and critique them. Any Jewish child can easily refute such a statement, for what kind of a punishment measure for measure is relevant here. If they (the ancient Israelites) apostated themselves willfully, why should [their descendants] be punished to be forcibly converted and this forced conversion is not considered to be a sin. It is sacrilege to think that He would agree to force them to become apostates and to bring in a competing ideology in His own house. G-d forbid! . . . It is unnecessary to rebuke him (lit. slap him on the face) by quoting Onkelos, whose words are based on a Mosaic tradition, who translates that verse (Deut. 28:36) as, "They will serve the other nations in exile who worship gods of wood and stone." Not that they themselves will worship wood and stone. G-d forbid! I know, however, that this man and his colleagues deny the veracity of the Mosaic tradition and have fabricated their own incorrect theories. He quotes the words of the Zohar and Talmud without citing their exact location. In my opinion, he has never seen the illumination of the Torah . . . nor has he seen the master of all commentators, Rashi, who explains that verse (Deut. 28:36), "Not that they will actually serve other gods but rather they will have to pay taxes to the pagan priests." With his exposition of the text, this evil person has given justification for any Jew in the present exile to serve idols in order to fulfill the verse, "And you shall serve other gods." . . . In addition, he stated that all of the statements of Nathan, Shabbtai's prophet, are true and reliable, even though his prophecy that in a year and a few months was not fulfilled. According to [Cardozo], that is no reason to doubt his prophecy. The reason that G-d recanted from his promise to do good was due to our sins. The statement of our Rabbis, of blessed memory, that any positive promise that G-d makes, even if only conditional, will not be rescinded, is only relevant, [according to Cardoza,] if it was expressly sent to the people through a prophet. If the message was not expressly sent [to the people] through a prophet, then subsequent sins can cause its annulment. To this, he brought a proof from the prophet Ezekiel (Ezekiel 9:6 See Talmud Bavli Shabbos 55a). Although G-d retracted from His statement [to him], no doubts were raised regarding [Ezekiel's] status as a prophet. This is because he was not told to tell the righteous that they wouldn't be killed. Similarly, Nathan, the prophet, heard a certain angel make a pronouncement that in a year and a few months the salvation will come. He did not say, [in the capacity of messenger of G-d], this is what G-d, may He be blessed, said, for G-d did not say or command him to do so. Rather, he, on his own, related to us what he had seen and heard through his prophecy, just as Ezekiel had. This is just the same kind of situation.

Behold, had he not been blinded from seeing the words of our Rabbis, of blessed memory, he would have never offered such a poor explanation. This is because our Rabbis, of blessed memory, pointed out that the case of Ezekiel is the one and only exception to the rule that G-d never reneges on a promise of bestowing good. Perhaps [Cardoza] meant to disagree with the words of our blessed Rabbis, as is his custom, or perhaps he never really knew them. His explanation actually casts aspersions on Nathan, his prophet, who related that which he had no mandate to relate, for he wrote a letter to the communities of Hamburg and Amsterdam, "So sayeth the L-rd, 'Behold your Savior has come and Shabbtai Tzvi is his name. He shall shout and roar [he shall prevail over the enemies] (Isaiah 42:13)." He set a time for his coming on the Sabbath of 5430 (1670). His handwriting was verified by R. Sholom ben Yosef, a trustworthy person. In addition, he signed his name to words of heresy that the nine *Sefiros* that lead to *Malchus* became clothed in the *klippos* (the forces of evil). This is his secret doctrine, *Chilul Hashem* (the desecration of G-d's name). . . . **R. Yaakov Sasportas, Kitzur Tzitzas Novel Tzvi 47-48**

(2) וסוף סוף הוא (ר' משה קורדוברו) והרב זלה"ה (האר"י ז"ל) היו בזמן רחוק מן הקץ האחרון. ועתה האיר השי"ת שכלנו והתחילה סוד האמונה הזאת להתגלות. ואני לא השגתי אותה עד שטרחתי אותה כ"ב שנים וסבלתי יסורין רוחניים עד אין מספר מתוך ספקות ובלבולים ועמדתי בנסיון פעמים הרבה. אברהם מיכאל קארדוזה, בוקר דאברהם ב.

In the final analysis, [Rav Moshe Cordovera] and the Arizal lived in a time which was distant from the final end of time. And now, Hashem has enlightened our mind and the secret of this principle of faith is beginning to be revealed. I didn't grasp it until I had toiled on it for twenty two years and I suffered enormous spiritual pain, because of the doubts and confusion [that beset me], but I withstood the test many times. **Abraham Miguel Cardoza, Boker D'Avraham**

C. The New "Kabbalists" and "Chasidim"

(1) ונשבע אני שראיתי ודברתי עם כמה וכמה אנשים מחזיקים אותם ההמון למקובלים, בעלי קבלה ובעלי שם, ולא היו יודעין דין דקריאת שמע ונטילת ידים וכו' והיו כותבין על עצמן הרב הגדול החסיד. ס' משנת חכמים ד' נ"ז להרב משה חגיז

I swear that I saw and spoke with very many people who are held to be Kabbalists by the masses, *Baalei Kabbalah* (Masters of the Kabbalah) and *Baalei Shem* (Masters of the Name), who do not know the laws of *Krias Shma* (the recitation of Shma Yisrael) and the laws of *Netilas Yadaim* (washing the hands), . . . and yet, in their writing, gave themselves the title, *HaRav HaGadol, HaChasid* . **Moshe Chagiz, Sefer Mishnas Chachamim 57**

(2) . . . ובערב שבת הלך רבנו לטבילה במקוה . . . ומיד נחלה . . . שלח להביא את הרופא . . . איש ספרדי חכם גדול בתורה ובחכמת הרפואה. . . . וביום השבת בבוקר קם רבנו ורחץ והתפלל וכחצי שעה נפל למשכב כבראשונה עד יום ב' עד שמת. . . . קודם ביאתנו לעיר הקודש נבנה ביהכ"ס. . . . ערך 40 בתים ובית מדרש מפואר מלא ספרים. . . . הוציאו עליהן שוחדין הרבה לראשי הישמעאלים אשר בירושלים שינוחו לבנותו יותר גדול מן הראשון. . . . נותנים לו ה' מאות. . . . כך כל שר שבא. . . . וכל המעות הוכרח ליקח בהלוואה מן

הישמעאלים בנשך. . . נתרבו החובות. . . והיו תופסים אותנו בעד החובות, ועד שלא יצאנו מן התפיסה של בעל חוב אחד בא בעל החוב אחר לתפוש אותנו בעד החובות שלו. . . גם גובי המס אורבים לנו כזאבי טרף. . . וגם בבית אין מה להחיות את נפשנו ונפש טפינו. . . הוכרחו ליתן כסף פרנסתינו לישמעאלים בעד החובות שלהם להשתיק שלא יתפסו אותנו. . . ונשארנו אנו וטפינו בערום ובחוסר כל. . . ס' שאלו שלו' ירושלים לר' גדליה מסימיאטיץ

On the eve of the Sabbath, [the third of Cheshvan 5461 (1700)], our Master, went to immerse himself in the *mikveh* . . . he soon became ill . . . and sent for a doctor . . . , a Sefardi scholar (Rav Rephael Mordechai Malki) who was an outstanding Torah authority and medical expert. On the day of Shabbos, our Master got up, washed, and began to pray. About a half an hour later he had a relapse and was forced to go back to bed. He lingered until Monday, and then he died. . . Before we came to the holy city [of Jerusalem] a synagogue was built . . . [It was attached to a courtyard which] consisted of about forty houses and a beautiful Study Hall, full of *sefarim*. . . They had to use their money to pay bribes to the Moslem leaders of Jerusalem to let them expand the original synagogue. . . For this, they had to pay them 500 thalers [per year, above and beyond their yearly payment of 500 thalers.] . . Similarly, every Arab leader demanded bribes. . . We were forced to borrow from the Arabs at interest . . . and as a result, the debts mounted. . . [In order to force us to pay], they would arrest and imprison us. As soon as we were released by one creditor, we were again imprisoned to satisfy the debts of another creditor. . . In addition, the tax collectors would lie in wait to ensnare us like wolves seeking their prey. . . There wasn't anything in our homes to sustain our souls or the souls of our children. . . We were forced to give the money of our livelihood to the Arabs to pay off our debts to avoid imprisonment. . . We and our children were left completely naked and utterly lacking. . . **Sefer Sha'alu Shalom Yerushalayim**

D. Sabbatian Literature

(1) ביחוד עכשיו צריך שמירה מעולה ועצומה שלא להכשיל בכתבי פלסתר חקקי און ומכתבי עמל של ש"צ שר"י ותלמידיו הארוורים אשר התערבו בין ספרי המקובלים ביחוד כתבי האר"י נזדייפו מאד על ידי מהתועבים הללו. ס' מטפחת סופרים ד' ע"ז להרב יעקב עמדין מובא בס' אבן התועים מדוד כהנא ע' 119

Now, in particular, one needs to take special precautions not to be misled by the heretical works of Shabbtai Tzvi, may the name of the evil be blotted out, and his cursed disciples, which have been published together with authentic Kabbalistic works. In particular, counterfeit writings of the Arizal have been composed by these abominable people. **R. Yaakov Emden, Sefer Mitpachas Sofrim 77**

(2) אין מן הצורך לומר בהיתר שהמציאו להם כת האפיקורסים המאמינים בשבתי צבי וכל סיעתו, תפח רוחו ונשמתו, והם מקילין בכל מצות התורה, ומכללם התירו השבועה באמרם במבטלין בלבכם וכפיהם אינו לבכם, ולבכם אינו כפיהם, ובזה התירו השבועות והחרמים ומקילין ועוברים עליהם. ס' משנת חכמים ד' נ' להרב משה חגיז מובא בס' אבן התועים מדוד כהנא ע' 124

There is no need to elaborate about the leniency which the heretics, the believers in Shabbtai Tzvi and his followers, have invented, may their spirit and soul be blasted. They take liberties with the mitzvos of the Torah, including taking false oaths. They justify this leniency by claiming that they nullify the oath in their hearts and therefore it was made insincerely. With this, they have allowed false oaths, excommunications and they violate them. **Rav Moshe Chagiz, Mishnas Chachomim p. 50**

(3) שמעתי מהחכם הכולל הרב יצחקי . . . ששמע מרבו הגדול החכם הכולל מור"ר משה גלאנטי אומר . . . אחר שראיתי כתב יד של ש"ץ שכתב לכאן לאחד שהיה מאמין בו וחתם את עצמו אני ד' אלוקים שבתי צבי אני מחרים אותו בכל יום ויום. ס' תורת הקנאות ע' 46 לר' יעקב עמדין

I have heard from Rav Yitzchaki . . . , who heard from his master, the great and erudite sage, R. Moshe Galanti, who said, "After I saw the handwritten letter of Shabbtai Tzvi, who wrote to one of the believers [in Jerusalem] and signed it, 'I, the L-rd, your G-d, Shabbtai Tzvi,' I excommunicate him everyday. **R. Yaakov Emden, Toras HaKanaos p. 46**

(4) באתי לעורר לב כל גדולי הארץ, על דברי ספרי קוסמים וספרי מינות שנמצאו במדינותינו, שעל הכלל כולו יצאו לכפור בעיקר, לא לקצץ בנטיעות, כי אם לעקור ולשרש שורש אמונת ישראל. והנה כבר כתבתי להגאון מ' יונתן עבור כתבים הללו, והזכרתים נרמז, כי עדיין לא עיינתי בהם, והשיבני הגאון נכונה, להחרים בשמו כל התולים בו, בכתבים או בשאר דברים, שמסתעף ממנו אמונה רעה של מאמיני ש'צ, ואז פקחתי עיני וראיתי, והנה יש בהם דברים רעים ומרים כלענה תאמינו לי שבכל אמונת הגוים אשר שמעתי, מאז נפרדו הגוים לא שמעתי כפירה זו, ואזכיר הכתבים בסימניהם ובשמותיהם. קונטרס אחד התחלתו "ואבוא היום אל העיון", שם יוצא יועץ בליעל חושב על ד' רעה, וכופר בהשגחת אין סוף בכפירה גרועה מכפירת אריסטו, שהם כפרו בו לרוממתו, שפקרו שאין כבודו להשגיח בתחתונים, אבל המחבר הקונטרס הזה כופר בהשגחתו, באמרו שתשש כחו. בכפירה כזו לא פקרו אפילו האומות הקדמונים מעולם, אוי לעינים שכך רואות ולאזנים שכך שומעות ושותקות. קונטרס השני פירושי שיר השירים, שר בשירים על לב רע ופה דובר נבלה, וינבל צור ישועתו קונטרס שלישי פירושי מגלת אסתר, כתב פלסתר. קונטרס כונת תקיעת שופר, דבר ד' בזה ומצותו הפר. כל דת היהודים כופר, הפך הקערה, ולפומיה עפרא. על כן עורר והתעוררו, כי כבר נתפשטו הכתובים כמעט ברוב מחוזי פאדוליע, ומחזיקים אותם לכתבי קדש, עוררו נא להחרים בשם כל קונטרס בשמו, ולהחרים מחבר הראשון שהמציא דברים הללו, וכן המחזיקים ומעתיקים להתלמד בהם. ועל הגאון . . . הדבר מוטל יותר בחיוב, להסיר ממנו עקשות פה, טפשים הרשעים מאמינים הש"צ שבמדינותנו התולים עצמם בו, כי ממנו יצאו הדברים כבושים, על כן זאת יעשה להדפיס חרם חמור בדפוס, לארר ולקלל את המחבר הקונטרסים הנ"ל, ואת הלומדים ומחזיקים בהם, ונשלוח ספרים בכל גבול ישראל בכל המדינות, והכל בדפוס, ולפרוט כל הקונטרסים בשמותם ובסימניהם, ובזה ינוקה האיש מעון וכל בית ישראל נקיים ושלוי. ר' יחזקאל לנדא, בעל נודע ביהודה מכתב גלוי שנכתב בשנת תקי"ב ונדפס בס' פתח עינים לר' יעקב עמדין

I have come to arouse the hearts of all of the men of stature in the world regarding the occult and heretical works that are widespread in our countries, whose purpose is to deny the essence of our faith, not just to "cut down the saplings" (Chagiga 14b), but to totally uproot the basic creed of Judaism. Behold, I have already written to the Gaon . . . , regarding this literature. At the time, I hinted to him that I had not read through them thoroughly. The Gaon replied to me, in no uncertain terms, that I excommunicate, in his name, all those who attribute authorship of those works to him, whether they make the attribution in writing or any other form, which will cause the spread of the harmful belief in Shabbtai Tzvi. Immediately afterwards, I opened my eyes and saw that these works contain things that are harmful and bitter as poison. Believe me, that I have never heard of such heresy amongst the various faiths of the non Jewish world since the beginning of civilization (lit. from the time of the scattering of the nations). Let me mention these writings with their characteristic features and titles. One booklet begins with the words, "And I came today to the deep perception." In this work, some unscrupulous espouser of perverted thoughts regarding G-d went and denied the Divine Providence of the *En Sof*, in a heresy that is even worse than that of Aristotle. The Greeks denied Divine Providence due to G-d's loftiness, as it wasn't befitting His high station to pay attention to the lower worlds. This author denies His Providence by claiming that His power is weak. Such heresy was never ever articulated even by the ancients. Woe to the eyes that see such things. Woe to the ears who hear this and do not respond. The second booklet consists of a commentary on *Shir HaShirim*, he sings songs of a wicked heart and a mouth that speaks of lewd things and besmirches the Rock of his salvation. The third booklet is a commentary to Megillas Esther, a work of slander. In a booklet regarding the proper intentions of the blowing of the Shofar, the author disgraced the word of Hashem and negated His Mitzvos. He denied the entire Jewish religion, and *turned the bowl over* (a term denoting heresy, see Mesechta Krissuss 7b). May his mouth be filled with dirt. **For this we must awaken ourselves, for these writings have spread throughout almost all of Podolia. They maintain that they are holy writings. Arise now and excommunicate every work by its name and excommunicate the original author who produced these things as well as those who hold them and copy them in order to learn from them.** On the Gaon . . . this responsibility is even greater than others, in order to remove from him the taint of rumor by those idiots, the believers in Shabbtai Tzvi, who base themselves upon his authority, claiming that he was the author. Therefore, he should publish a severe writ of excommunication to curse and execrate the author of these booklets and those who study and hold on to them. We should send printed material throughout the entire Jewish world, in every province and clearly mention these writings with their characteristic features and titles. With this, this man will be innocent of sin and all of the Jewish people will be also guiltless and peace will reign. **An open letter sent by R. Yechezkel Landau in 1752**

(5) הכיר בוראך ואל יעלים עינו ולבו מדרך אמת וכמו שכתבתי לו במכתבי הראשון שחשבתי לשובג ומוטעה וכבר מצינו גדולים שטעו בענין זה וקצת מהם הודו ולא בושו ואם כזה יעשה בודאי גדול כבודו האחרון מן הראשון. ובאם גדול זאת בעיניו להסיר המסוה מעל פניו אזי עכ"פ ימסור מעלתו הדבר לשלשה או לארבעה רבנים מפורסמים והם יפקחו עין שכלם לעשות דבריהם בהשכל, ובאם ח"ו לא יתן מקום לדברי אלה שהוא בדרך עצה ואזהרה אחרונה אזי יהיה מהכרח לפרסם הדבר לכל אחינו בני גולה ובטוח אני בחכמתו שיטה אזנו לסברי הנאמרים באמת וביושר לבב. מכתב מהג' ר' יהושע פאלק בעל מחבר פני יהושע נכתב בי"א סיון תקי"א ונדפס בס' שפת אמת ד' י"ט הובא בס' אבן אפל לדוד כהנא

Recognize your Creator and don't hide your eyes and heart from the way of truth, as I wrote to you in my previous letter, in which I considered it an error and mistake. **We have found great men who have erred on this point and some of them have admitted their error without embarrassment.** If you do this, your honor will only be enhanced. If you feel that it is too difficult for you to become unmasked, at least you should share this matter with a group of three or four of the notable Rabbonim, who will analyze the situation and make a well thought out intelligent decision. If you do not, G-d forbid, take heed to these words, which are being given as advice and a last warning, then I will be forced to publicize this thing to all of our brethren throughout the Diaspora. I am confident in your wisdom that you will lend your ear to my argument which is said with truth and an upright heart. **Letter from R. Yehoshua Falk, author of the Pnai Yehoshua in 1751**

E. Sabbatian Amulets

א-ת ב-ש ג-ר ד-ק ה-צ ו-פ ז-ע ח-ס ט-נ י-מ כ-ל

אנא יְצוּה אֶכְהֵם יִשְׂרָאֵל הַבּוֹכֵט בַּתְּפֹאֲרָא עוֹזוֹ נָא בְּזִכּוּא עֲבָדוּ בְּבִאָא הַבִּיק שְׁלַח רְפוּאָה

אנא י-הוה א-להי ישראל השוכן בתפארת עוזו נא בזכות עבדו שבתו צבי ק. שלח רפואה

לֵאבָה זֹאת לְמַעַט יִתְקַדַּב שְׁמֵךְ וְשֵׁם מְבִיחָף בְּבִאָא יְהִבֵּךְ בְּעוֹלָם אֵלֶּל נָא אֵן רַאפּ.

לֵאשָׁה זֹאת לְמַעַן יִתְקַדַּשׁ שְׁמֵךְ וְשֵׁם מְשִׁיחֵן שְׁבִתִּי צְבִי ק בְּעוֹלָם א-ל נא תן רפא.

נוסח הקמיע החשוד שהראו לר' יעקב עמדין בטבת תקי"א שהדפיס ר' יעקב עמדין בס' עדות ביעקב דף ד' הובא בס' אבן אפל לדוד כהנא

F. Sabbatian Prayers

בשם השם א-להי אמתי אלוקי ישראל השוכן בתפארת ישראל, תלת קשרי די מהמנותא דאינון חד. דאינון א-ילאה דאדוננו המלך ש"צ מלכנו משיחנו גואלנו . . . תפלה מכת ש"צ הובא בס' אבן אפל לדוד כהנא

G. Rav Moshe Chaim Luzzato and the Sabbatian Movement

(1) וזאת שנית עשו תרבות אנשים חטאים, אנשי דמים ומרמה כוגדים כגדו למען ספות הרוה את הצמאה המה לדמים יארובו ולנפשות חסרי לב, הן אלה שרי צבאות ש"צ השטן הגדול אשר בתחבולות נלחום נלחם בנו ודבר יום ביומו ויקח רומח בידו – דברי הרשב"י זללה"ה – גם הוא להמית איש שוגה ופתי אשר לא ידע להזהר והאט לא נשמר מן החרב אשר הכין לו המה אנשי הרס הצבי, אשר י"ג פרצות פרצו באמונתינו, ויטעו בכרם ד' צבאות בית ישראל – סורי הגפן נכריה. ותהי לחכמת האמת למוקש, להעלות חימה ולנקום נקם קשה כשאול קנאה. . . . הדח הדיחו שלמים וכן רבים בשל' שאול. . . . כי אין לך עבודה זרה מזו. הקדמה לס' קנאות ד' צבאות לר' משה חיים לוצאטו

. . . The followers of the destructive [Shabbtai] Tzvi have made thirteen breaches in our faith and have planted in G-d's vineyard a corrupt, foreign vine. . . . The have seduced many perfect people and condemned them to Sh'ol (Gehinnom) . . . For there is no greater idolatry than this. **R. Moshe Chaim Luzzato, Preface to Sefer Kinos Hashem**

(2) זה חלק מאמרי זה השני, ההולך לקדמת הצור מכשול טעות הצבי, כאשר עדתי לך בראשונה, עד לאור אשים משפט בס"ד, כי יסכר פי דוברי שקר. אלה דברי הברית, ברית מלח כרות לתורתנו הקדושה, אשר אין חליפות לה לעד ולעולמי עולמים. והנביא או החולם החלום אשר יזיד לנגוע בקצה, או אפילו בדקדוק אחד מדקדוקי סופרים, לא נאבה לו ולא נשמע אליו, כי בן מות הוא אשר דבר סרה על ד' א-להיו. ואפילו אלף אלפים טעמים יתן לדבריו – על כולם נאמר (דברים יג, ד) : "לא תשמע אל דברי הנביא הזוא" וכו'. והאף אין זאת די והותר לדעת רשע כסל תרבות האנשים החטאים האלה, אשר היו לשכים בעינינו, להדיח איש ישראל מעבוד את ד', בחוקים לא טובים אשר בדו מלבם. ואיך יפול לב האדם בשחת עשו ומקרא מלא צועק ואומר "לא תשמע" וכו', "כי מנסה" כו'. אמנם למען הצילך מן הדרך הרע הזה, להציל נפשך מני שחת, אשכילך ואורך איכה נהיתה הרעה הזאת, מאין באה, ואי מזה שורש פורה הראש והלענה, אשר עדיין מרקד בינינו בעוה"ר. הקדמה לחלק שני של ס' קנאות ד' צבאות לר' משה חיים לוצאטו

. . . Let me explain to you how this evil came into being, where it came from, what are its poisonous roots, which is still dancing amongst us, through our many sins. **R. Moshe Chaim Luzzato, Sefer Kinos Hashem**

H. Rav Yaakov Emden and the Sabbatian Movement

(1) ויש לידע כי באמת זה המעשה [של שכתתי צבי בשנת תקכ"ו] לא היה בדרך הטבע, שאי אפשר להכחיש מה שהעידו גדולי ישראל. . . . ולכן אין ספק שהיה אז עת רצון גאולה וישועה היתה קרובה לבוא, אילו לא דחיקו את השעה ועברו על השבועה. תורת הקנאות ג:

(2) גם אין ספק שכל מה שיתקרב קץ הגאולה יותר מתגבר הס"א לבטלו לדחותו וכבר הועד לישראל מתחילה שיבחנו ויצרפו בצירוף אחר צירוף. . . . וכן ראתה החכמה הרבנית לצרף סיגי ישראל בטרם יצאו מבור הגלות ע"י נסיונות משונות נגד הטבע. שם